

Karbon Ayak İziniz

Karbon kirliliğinizi düşürmek için basit yöntemler

Mark Lynas

Çeviri ve Türkiye Bölümleri: Neşet Kutluğ
Açık Radyo Kitapları, 2009.

Biricik gezegenimizi yaşanabilir bir dünya olarak korumak için bireyler olarak yapabileceğimize ilişkin televizyonda, gazetelerde, dergilerde pek çok öneri duyuyoruz. Çoğumuz bu konunun önemini farkında olsak da bu gibi önerileri "Aslında böyle yapmak lazım da işte..." gibi sonu getirilmeyen sözlerle karşılar, o an için büyük bir sorumluluk hissi duyar ama günlük yaşam telaşına düşüncemizi hemen unutturur. Oysa özellikle küresel ısınmayla ilgili araştırmalar ve hesaplar, bu sorunun çözümünün mutlak surette bireysel yaşam tarzlarında yapılacak değişikliklerden geçtiğini gösteriyor. Çevirisi Açık Radyo Kitapları'ndan geçtiğimiz yılın başında çıkan *Karbon Ayak İziniz* adlı kitap, hem küresel iklim değişikliği tehdidini verilere dayalı biçimde özetliyor hem de tehlikenin boyutlarını azaltmaya katkıda bulunmak için günlük yaşamımızda yapabileceğimiz basit değişiklikler öneriyor.

Küresel ısınmanın başlıca kaynağı olan karbondioksit salımına (kitapta sıkça kullanılan şekliyle karbon salımı) odaklanan kitap, kendi sağlığımız için yaptığımız rejimlerdeki karbonhidrat takibi ile gezegenimizin sağlığı için yapmamız gereken karbon salımı takibi arasında kurulan çarpıcı benzetmeyle başlıyor. Küresel ısınmayı yavaşlatmanın ancak daha fazla tü-

ketmenin daha fazla mutluluk anlamına geldiği yaşam biçimini terk etmemize bağlı olduğu, ancak bunun medeniyetten uzak, sefil ve zor koşullarda yaşamak anlamına gelmediği kitabın verdiği en önemli mesajlardan biri.

Kitabın "Seraya hoş geldiniz" başlıklı ilk ana bölümü, sera etkisinin küresel ısınmaya nasıl sebep olduğunu ve insan etkinliklerinin bundaki payını, küresel ısınmanın bugünkü durumu ve geleceğe ilişkin öngörülerini, karbon ayak izi kavramını ve ülkelerin karbon salımlarını, enerjiyle ilgili önemli tartışmaları ele alıyor. Yazar tüm bu konuları önemli istatistikleri gerektiğinde tablolar ve grafiklerle göstererek, önemli konuları kutucuklar içinde ayrıca açıklayarak gayet anlaşılır biçimde özetliyor.

Neşet Kutluğ tarafından hazırlanan Türkçe çeviride, kitaba bizim açımızdan önemli katkılar yapılmış. Orijinal kitapta var olan bilgilere Türkiye ile ilgili olanlar eklenmiş. Ülkemizdeki enerji tüketimine ve karbon salımına ilişkin önemli bilgiler derli toplu bir biçimde sunulmuş.

Kitabın "Kendi karbon ayak iziniz" başlıklı ikinci ana bölümünde yazar sırasıyla evsel karbon salımlarımız, araç karbon salımlarımız ve gıda tüketimlerimizden kaynaklı karbon salımlarımız hakkında bilgiler vererek kendi toplam karbon salımımızı hesaplamak ve azaltmak için basit önerilerde bulunuyor. Bu kısımda da yine durumu anlayabilmemiz için gerekli pek çok veri sunuluyor.

Son kısımda da kendi enerjimizi üretmenin yollarını irdeliyor ve sürdürülebilirlik penceresinden bir değerlendirme sunuyor. Sevimli tasarımı, akıcı ve etkileyici üslubuyla *Karbon Ayak İziniz* ülkemizin ve gezegenimizin geleceğine olumlu bir katkı yapmak isteyen herkes için bir kılavuz niteliğinde. Geniş kitlelere ulaşması ve önerilerin uygulamaya dönüşmesi dileğiyle...

Bilim Tarihindeki En Güzel 10 Deney

George Johnson

Çev. Serhat Ataman

Mikado Yayınları, 2008.

Bilimin dünyaya ve evrene dair bulguları kadar insanoğlunun bu bulguları elde etme çabası da başlı başına ilgi çekici. Bugün hiç sorgulamadığımız ya da bize çok açık görünen kimi

Mark Lynas

İklim değişikliği konusuna odaklanmış İngiliz gazeteci, yazar ve çevreci. *New Statesman*, *Ecologist*, *Granta* ve *Geographical* dergileriyle *The Guardian* ve *The Observer* gazetelerine yazıyor. Edinburgh Üniversitesi'nde tarih ve siyaset okumuş.

İngiltere'de Oxford'da yaşıyor. 2004 yılında *High Tide: The Truth About Our Climate Crisis* adlı kitabı basıldı. Dünyada son yıllarda meydana gelen doğal değişikliklerin eski ve yeni görüntülerle sunulduğu *Fragile Earth: Views of a Changing World* adlı kitabı katkıda bulundu. 2007'de *Carbon Counter* (Karbon Ayak İziniz) ile 1 ila 6 derece sıcaklık artışlarının çeşitli dünya ekosistemlerindeki etkilerini anlatan *Six Degrees: Our Future on a Hotter Planet* kitabını yayımladı. 2008'de *National Geographic*, Lynas'ın kitabından yola çıkarak *Six Degrees Could Change the World* belgeselini yayımladı. Maldivler'in devlet başkanı Muhammed Naşid 2009 Kasım'ında Lynas'ı iklim değişikliği konusunda hükümet danışmanı olarak atadı.

Neşet Kutluğ

Kitabın çevirmeni ve Türkiye'yle ilgili bölümlerinin yazarı Neşet Kutluğ, 1959 İstanbul doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi'nde aldığı İş Yönetimi eğitiminin ardından uzun yıllar çeşitli özel şirketlerde finans müdürü, yönetim müdürü, genel hizmet müdürü olarak çalıştı. 2008'de Mark Lynas'ın kitabından "Karbon Ayak İziniz" uyarlamasını tamamladı. 2009'da Devlet Tiyatroları'nın Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarında çocuklar için küresel ısınma konusunda, Açık Radyo'nun desteklediği bir çalıştay düzenledi. 2009 Temmuz'undan beri Greenpeace'te süreç yöneticiliği yapıyor.

gerçeklerin ortaya çıkması ve anlaşılması geçmişte hiç de o kadar kolay olmamış. Bu yüzden de keşiflerin ve icatların tarihi hep ilgi çekmiştir. Ünlü bilim yazarı George Johnson, Türkçe çevirisi Mikado Yayınları'ndan çıkan *Bilim Tarihindeki En Güzel 10 Deney* adlı eserinde bu konuya daha estetik bir açıdan yaklaşarak deneysel bilim dair kendi seçtiği en güzel on çalışmayı anlatıyor. Dolayısıyla Johnson'ın kullandığı "güzel" kelimesi öylesine seçilmemiş, bu deneyler kendi deyişle "o kadar belirgin bir zarafet içinde tasarlanıyordu ve gerçekleştiriliyordu ki, güzel olmayı hak ediyorlardı".

Johnson günümüzün sanayileşmiş biliminin yüksek teknolojili dev düzenekleri ve kalabalık ekipleriyle yapılan deneyleri yerine, geçmişte

genellikle bir masa üzerinde, bir ya da iki bilim insanı tarafından gerçekleştirilen ama sonuçları dünyayı sarsan deneyleri, "elindeki malzemelerle kâinatı sorgulamanın yolunu bulmuş birisinin cevabı alana kadar sorgulamaya devam ettiği nadir anları" anlatmayı tercih ediyor.

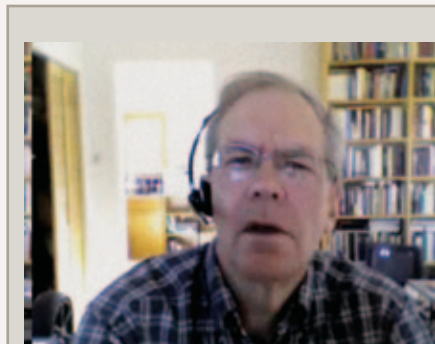
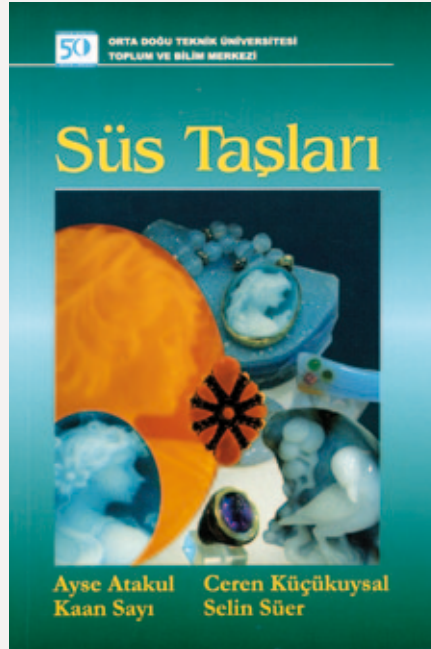
Kitapta sırasıyla Galileo'nun cisimlerin hareket prensibini, Harvey'nin kalbin çalışma prensibini, Newton'un ışığın yapısını, Lavoisier'in yanmanın mekanizmasını, Galvani'nin hayvan vücudundaki elektriksel olayı, Faraday'ın manyetizma ve ışık arasındaki ilişkiyi, Joule'ün ısıyla mekanik arasındaki ilişkiyi, Michelson'un dünyanın hareketinin ışık hızının ölçümündeki etkisini, Pavlov'un koşullu refleksin doğasını ve işleyişini, Millikan'ın elektronun yükünü ve fotoe-

lektrik etkiyi araştırdığı deneyleri anlatıyor. Yazar her bir deneyi, çalışmayı o aşamaya getiren önceki gelişmelerin de kısa bir özetini vererek anlatıyor, böylece deneyin bağlamını ve önemini anlamamız kolaylaşıyor. Akıcı ve etkileyici üslubuyla, deneyleri gözümüzde canlandırmamıza yardımcı olacak çizimleriyle ve gerektiğinde bilim insanlarının kendi anlatımlarından yapılan alıntılarla kitap, gerçekten de deneylerin büyüleyici güzelliğini başarıyla yansıtıyor. Okurlarına hem bilimdeki güzelliği hissettirmesi hem de dünyayı anlama ve keşfetme yönünde ilham vermesi dileğimizle...

Süs Taşları

Ayşe Atakul, Ceren Küçükuyusal,
Kaan Sayıt, Selin Süer
ODTÜ Yayıncılık, 2007.

Dekoratif amaçlarla kullanılan taşlar, hem sanatın hem de bilimin ilgi alanına giriyor. İnsanlık tarihi boyunca sosyal alanda çeşitli işlevler üstlenmiş olan süs taşları, aynı zamanda çok çeşitli jeolojik oluşumları da temsil ediyor. ODTÜ Yayıncılık'tan 2007'de çıkan *Süs Taşları* adlı kitap bu konuda temel bilgiler sunan bir popüler bilim kitabı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Toplum ve Bilim Merkezi tarafından hazırlanan kitap, süs taşlarının oluşumu, Türkiye'deki süs taşları, süs taşlarının kristal yapıları, fiziksel özellikleri, çıkarılma ve işleme yöntemleri, değerlendirme kriterleri, bakımı ve kullanımı gibi konularda bilgiler içeriyor. Ayrıca kitapta belli başlı süs taşlarının tek tek ele alındığı bir bölüm de var. Süs taşlarına ilişkin çok sayıda fotoğrafı ve süs taşlarının oluşumlarına ilişkin çizimleri de içeren kitap, sade ve basit anlatımıyla yaş bakımından geniş bir kitleye hitap ediyor. Kitabın özellikle de genç okurlarda, süs taşları bahanesiyle jeoloji ve mineraloji gibi bilimlere yönelik ilgi uyandırması dileğiyle...

George Johnson

George Johnson düzenli olarak bilim konularında New York Times'a yazılar yazıyor. Scientific American, The Atlantic Monthly, Time, Slate ve Wired için de yazılar yazmıştır. Çalışmaları En İyi Amerikan Bilim Yazıları'na dahil edilmiştir. PEN ve Amerikan

Bilim Gelişimi Derneği'nden ödüller almıştır. Halen bilim yazarı John Horgan'la birlikte internetteki Bloggingheads.tv'de bilimle ilgili konuların tartışıldığı "Science Saturday" (Bilim Cumartesi) adlı programı hazırlayıp sunmaktadır. Santa Fe'de yaşamaktadır. Diğer eserlerinden bazıları: *Miss Leavitt's Stars: The Untold Story of the Woman Who Discovered How to Measure the Universe* (2005), *A Shortcut Through Time: The Path to the Quantum Computer* (2003), *Strange Beauty: Murray Gell-Mann and the Revolution in 20th-Century Physics*, Knopf (1999).

Yazarlar

Süs Taşları, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Toplum ve Bilim Merkezi'nin girişimiyle kitabın hazırlandığı yıllarda ODTÜ Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nde araştırma görevlisi olan Selin Süer, Ayşe Atakul, Ceren Küçükuyusal, Kaan Sayıt tarafından hazırlanmıştır. Ayşe Atakul Özdemir ve Kaan Sayıt aynı bölümde doktora çalışmalarını sürdürüyor. Selin Süer ve Ceren Küçükuyusal ise Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nde görev yapıyor.